

Evenes kommune

► Områdeplan Evenes

Konsekvensutredning - Reindrift

Oppdragsnr.: 5186393 Dokumentnr.: RIM-02 Versjon: J01 Dato: 2022-04-20

Oppdragsgiver: Evenes kommune
Oppdragsgivers kontaktperson: Stein-Even Fjellaksel
Rådgiver: Norconsult AS, Skoleveien 1, NO-9407 Harstad
Oppdragsleder: Lars André Uttakleiv
Fagansvarlig: Magne Haukås
Andre nøkkelpersoner:

J01	2022-04-20	Endelig - til bruk	MagnHau	HerArn	LaaUt
A01	2022-04-11	Utkast konsekvensutredning	MagHau		
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

► Sammen drag

Områdeplan Evenes med planlagte tiltak er utredet for fagtema reindrift etter metoden i Håndbok V712 (Statens vegvesen 2018). Utredningsområdet omfatter tiltaket og tiltakets influensområde. Tiltaksområdet er i denne utredningen avgrenset til å gjelde Nautå vest (ca. 70 daa) og arealer til etablering av høydebasseng (ca. 5 daa). Øvrige arealer innenfor planområdet er allerede inkludert i gjeldende reguleringsplaner.

Om forstyrrelser og inngrep i reinbeiteområder og ved overganger for rein

Både inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområder har negative konsekvenser for reindriften. Forskning på effekter av tekniske inngrep og forstyrrelser har vist at reinsdyr påvirkes av både inngrep og tilhørende menneskelig aktivitet.

Verdier

Tiltaks- og influensområdet er i reindriften arealbrukskart registrert som vinterbeiter. Det er ikke registrert flytt- eller trekkleier eller andre funksjonsområder i tiltaks- eller influensområdet.

Vinterbeiter er Grovfjord reinbeitedistriktets minimumsfaktor, og vurderes generelt å ha svært stor verdi. På grunn av eksisterende inngrep og aktivitet i området, vurderes midlertid beiteområdene i tiltaks- og influensområdet som sterkt forringet og med en begrenset verdi. Samlet vurderes tiltaks- og influensområdet å ha mellom noe og middels verdi.

Påvirkning og konsekvens

De planlagte tiltakene er i tilknytning til eksisterende inngrep, og vil i seg selv som fysiske inngrep medføre begrenset negativ påvirkning på rein og reindriften. Disse beiteområdene er allerede sterkt forringet som følge av omkringliggende inngrep og aktivitet. Tiltakene vurderes heller ikke å påvirke influensområdet rundt tiltaksområdene i vesentlig grad.

Området er vurdert å ha mellom noe og middels verdi, og påvirkningen er vurdert å være mellom ubetydelig endring og noe forringet i driftsfasen. Dette gir en konsekvens tilsvarende ingen/ubetydelig skade (0).

Konsekvensene i anleggsfasen vurderes i hovedsak å være de samme som når tiltaket er ferdigstilt. Arealene innenfor utredningsområdet har begrenset verdi for reindrift, beiteområdene er allerede sterkt forringet og støyutsatt, og anleggsarbeidene vurderes dermed å ha liten konsekvens for reindriften i området.

Skadeforebyggende tiltak

På grunn av tiltakets beliggenhet, ansees det ikke nødvendig å gjennomføre skadereduserende tiltak for reindrift.

Vurdering av samla belastning i reinbeitedistriktet

Reinbeitedistriktets samla belastning er oppsummert i kapittel 10. Sammenlignet med andre inngrep og utfordringer i distriktet, fremstår planlagt tiltak i utgangspunktet som relativt beskjedent, og det er i et område som allerede er kraftig utbygd og påvirket av menneskelig aktivitet. Vi vurderer at planforslaget ikke vil medføre vesentlig tilleggsbelastning for reindriften Grovfjord reinbeitedistrikt.

Innhold

1	Beskrivelse av tiltaket	6
1.1	Bakgrunn og formål	6
1.2	Planområdet	6
1.3	Tiltaket og tiltaksområde	7
1.3.1	Tiltak som er hjemlet i gjeldende reguleringsplaner – utredes ikke	7
1.3.2	Tiltaksområdet - tiltak som utredes	8
1.4	Krav til utredning	9
2	Metode og datagrunnlag	10
2.1	Metode for utredning ikke-prissatte temaer	10
2.2	Referansealternativ	10
2.3	Utredningsområde	10
2.4	Metode for utredning av fagtema reindrift	10
2.4.1	Dialog med berørt reinbeitedistrikt	11
2.4.2	Om reindrifas arealbrukskart	11
2.4.3	Distriktsplaner	11
2.4.4	Om tradisjonell praktisk samisk reindrifskompetanse	11
2.4.5	Utrederes kompetanse	12
2.4.6	Rettsgrunnlag – samisk reindrift	12
2.5	Inndeling i delområder	12
2.5.1	Avgrensning av influensområdet	12
2.6	Vurdering av verdi	13
2.7	Vurdering av påvirkning	13
2.8	Vurdering av konsekvens	14
3	Kjent kunnskap om inngrep og menneskelig aktivitets påvirkning på rein og reindrift	16
3.1	Reinbeiter og funksjonsområder	16
3.2	Generelt om forskning på inngrep og aktivitet i reinbeiteområder	16
3.3	Direkte lokale effekter, indirekte regionale effekter og kumulative effekter	17
3.3.1	Direkte lokale effekter	17
3.3.2	Indirekte regionale effekter	17
3.3.3	Kumulative effekter	17
3.3.4	Tradisjonell kunnskap og vitenskapelig kunnskap	18
4	Om Grovfjord reinbeitedistrikt	19
4.1	Nøkkeltall	20
4.2	Beite- og driftsforhold i distriktet	20
5	Vurdering av verdi	24
5.1	Karakteristiske trekk ved området	24
5.2	Verdivurdering	24
6	Vurdering av påvirkning og konsekvens	26
6.1	Vurdering av påvirkning og konsekvens	26

6.1.1	Påvirkning i driftsfasen	26
6.1.2	Konsekvens i driftsfasen	26
6.2	Oppsummering – påvirkning og konsekvens	26
7	Anleggsfasen	27
8	Skadereduserende tiltak	28
9	Samlet vurdering	29
10	Vurdering av samla belastning i reinbeitedistriktet	30
10.1	Status samla belastning og utfordringer i reinbeitedistriktet	30
10.2	Planforslagets effekt for samla belastning	31
11	Kilder	32

1 Beskrivelse av tiltaket

1.1 Bakgrunn og formål

Evenes med Harstad/Narvik lufthavn og Evenes flystasjon utgjør et viktig knutepunkt for transport- og logistikk i regionen. Dette gjelder både for persontrafikk og varetransport. Planområdet ligger langs E10, midt mellom Harstad og Narvik, og med tilknytning til Vesterålen og Lofoten.

Områdeplan Evenes er utarbeidet med grunnlag i økt sivil aktivitet ved Harstad/Narvik lufthavn og framtidige behov i tilknytning til Forsvarets etableringer ved Evenes flystasjon. Dette er langt på vei stedbundne tiltak, som ikke kan og/eller er aktuelle å etablere andre steder i kommunen.

Evenes kommune arbeider for å imøtekomme behovet for arealer til utvikling og nye etableringer i kommunen. Kommunen ønsker å tilrettelegge arealene rundt E10/adkomstkryss til Harstad/Narvik lufthavn for etablerte aktører og framtidige næringsvirksomheter, samtidig som naturverdiene i området hensyntas. Dette gjelder arealer til Forsvaret, Harstad/Narvik lufthavn med tiliggende næringsarealer, Nautå næringspark, samt nye næringsarealer. Evenes flystasjon og Harstad/Narvik lufthavn ligger i hovedsak utenfor (endelig) planområde til Områdeplan Evenes.

Hensikten med planarbeidet er å avklare og tilrettelegge arealene rundt E10 med adkomst, inkludert kryssløsning for adkomst til Harstad/Narvik lufthavn og Evenes flystasjon.

1.2 Planområdet

Planområdet ligger langs E10 ved Harstad/Narvik lufthavn og Evenes flystasjon, midt mellom byene Harstad og Narvik (figur 1-1). Kjørelengde er ca. 45 km til Harstad og ca. 55 km til Narvik via Hålogalandsbrua. E10 ligger midt gjennom planområdet, og det eksisterer flere adkomster til ulike deler av planområdet per i dag.

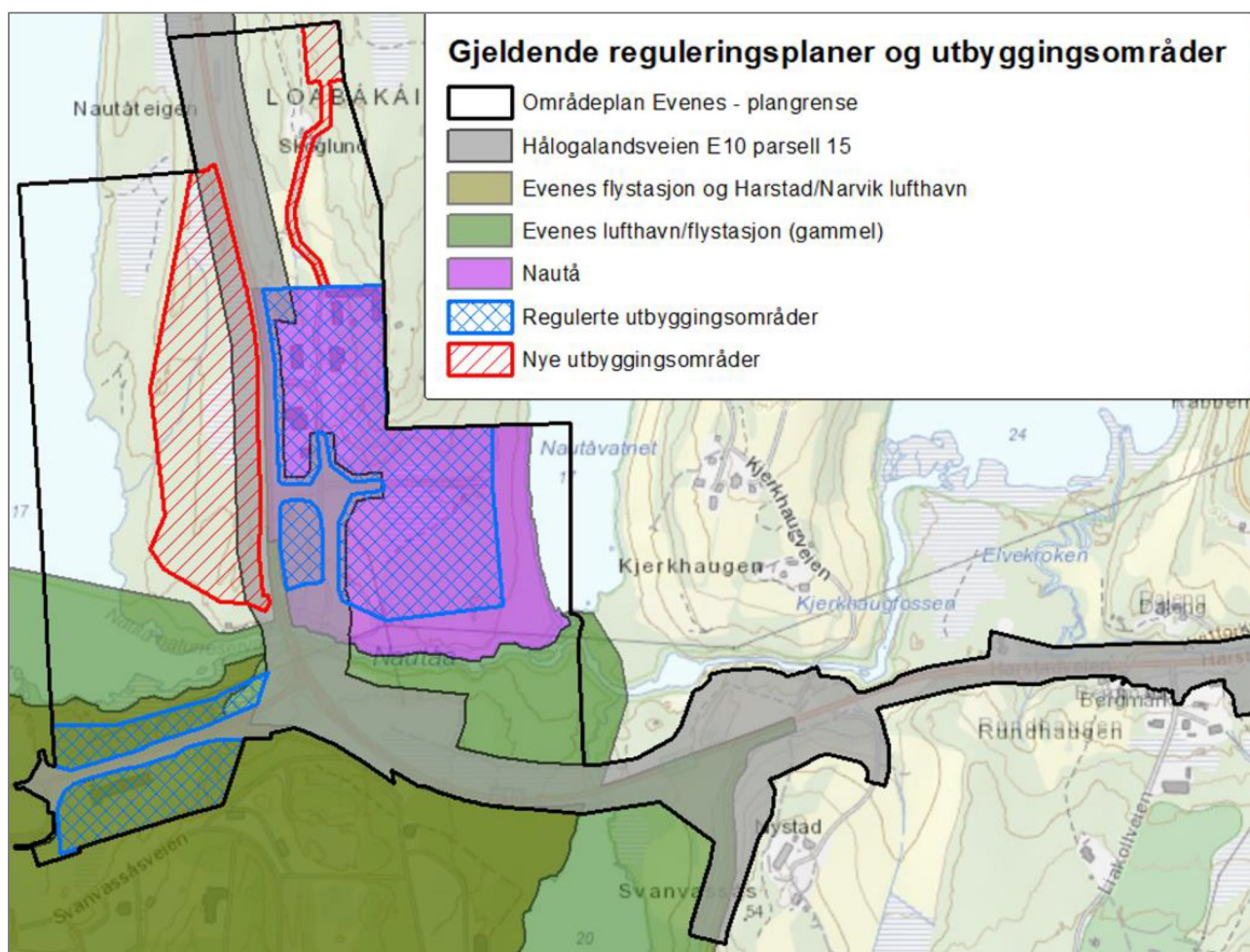
Figur 1-1. Planområdets beliggenhet langs E10 ved Harstad/Narvik lufthavn, Evenes. Kilde: Gulesider.

Evenes kommune gjennomfører planarbeidet som en områderegulering iht. pbl. § 12-2. Planprosessen ble utløst av et behov for å koordinere og sikre en helhetlig planløsning i området, i samarbeid med offentlige og

private aktører. Områdeplanen sikrer kommunale interesser, tilrettelegger arealer for oppgradert E10 og en framtidig næringsutvikling, ivaretar møtepunktene mellom reguleringer, samt sikrer naturverdiene i området.

Planavgrensningen og arealdisponeringen i planområdet er langt på vei avklart i forutgående planprosesser (figur 1-2). Store deler av arealene avsatt til nye bebyggelse, er hjemlet i gjeldende reguleringsplaner, jf. regulerte utbyggingsområder i figur 1-2. I tillegg settes det av areal til ny næringsbebyggelse mellom E10 og Langvatnet, samt høydebasseng nord for Nautå, jf. nye utbyggingsområder i figur 1-2.

Nautå naturreservat ivaretas. Det videreføres grønne buffersoner på minimum 50 meter mot alle vann og vassdrag.

Figur 1-2. Plangrense, gjeldende reguleringsplaner og foreslåtte utbyggingsområder i Områdeplan Evenes.

1.3 Tiltaket og tiltaksområde

1.3.1 Tiltak som er hjemlet i gjeldende reguleringsplaner – utredes ikke

Samferdselsanlegg: Hålogandsveien E10

Statens vegvesens reguleringsplan for Hålogandsveien E10 parsell 15 ble vedtatt 14.12.2021 (KS-53/21), og er videreført i Områdeplan Evenes. Planen omfatter nye veiløsninger for E10 med sekundærveier. Dette innebærer blant annet ny rundkjøring innenfor Nautå næringsområde, og nytt kryss adkomst inn til Harstad/Narvik lufthavn. Løsninger for kollektivtrafikk (bussholdeplass) og gang- og sykkelvei er inkludert i planen. I Områdeplan Evenes er det også lagt inn g/s-vei langs E10 østover til Moan innenfor trafikarealene.

Nautå øst

Tilsvarende Nautå næringsområde. Gjeldende regulering, videreføres i områdeplanen. Formål og bestemmelser oppgraderes iht. faktisk situasjon/bruk i området og gjeldende tegneregler for plankart. Næringsformålet utgjør ca. 110 dekar.

Etablerte næringsvirksomheter innenfor næringsområdet per i dag:

- Hotell
- Bensinstasjon og truck stopp
- Serveringssted (grill)
- VAT-bedrift med varig tilrettelagte arbeidsplasser
- Kontor og lagerbygg

Øvrige arealer innenfor eksisterende Nautå næringsområde, avsettes til transport- og arealkrevende næringsvirksomheter. Et avgjørende kjennetegn på «arealkrevende virksomheter» er oftest et stort innslag av ubebygd areal på tomta relativt til bygningsmassens bruksareal (BRA). Ubebygde arealer benyttes til utelagring, parkering, manøvrering og kjøring. Tillate næringsvirksomheter vil være:

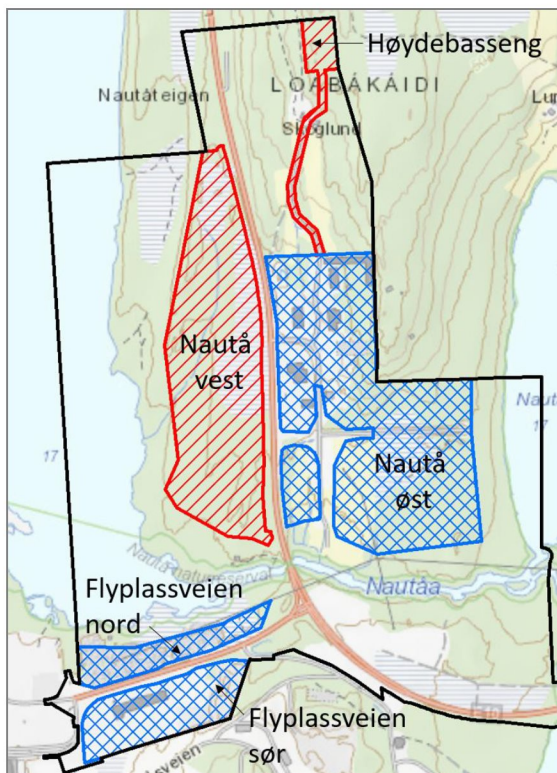
- Lager/logistikk: lager- og distribusjonsfunksjoner, godsterminaler.
- Lokalservice: håndverk, verksted, engros/lager, transport, utleie og byggevarer.
- Handel med plasskrevende varegrupper
- Dagligvarehandel/matbutikk
- Hotell- og servicesenter
- Bilutleie

I tillegg kan det etableres tjenesteyting i form av flerbrukshall eller idrettshall innenfor arealene.

1.3.2 Tiltaksområdet - tiltak som utredes

For alle fagtema som konsekvensutredes vil nye utbyggingsområder som ikke er hjemlet i gjeldende regulering utredes. Det vil si at Nautå vest og høydebassenget med adkomst (figur 1-3) utgjør **tiltaksområdet** i utredningene.

For fagtema landskap og i ROS-analysen inkluderes også Flyplassveien nord og Flyplassveien sør i **tiltaksområdet**. Dette da omreguleringen medfører andre formål og høyere bebyggelse, enn det som er tillatt i gjeldende regulering.

Figur 1-3. Planlagte utbyggingsområder. Regulerte områder (blå) og nye områder (røde). Plangrense = svart linje.

Nautå vest – nye næringsarealer

Et totalt areal på ca. 70 dekar er avsatt til nytt næringsareal mellom E10 og Langvatnet, med krav om detaljregulering iht. pbl § 12-3 før utbygging. Tillatte næringsvirksomheter vil være de samme som for Nautå øst.

Høydebasseng

Tilgangen på brannvann i planområdet er vurdert, jf. egen VAO-rapport. For å forbedre trykkforholdene ved brannvannsuttak er det avsatt plass i reguleringsplanen for å etablere høydebasseng/vanntank nord for eksisterende hotell i Nautå næringsområde. Det er også regulert adkomst til området.

Flyplassveien nord og sør – omregulering

Planlagte Evenes Airport City (eiendom 4/106) ligger innenfor gjeldende reguleringsplan for Evenes flystasjon og Harstad/Narvik lufthavn, vedtatt 17.11.2020. Flyplassveien (eiendom 34/1) deler 4/106 i to. Arealene innenfor eiendom 4/106 omreguleres, og det tilrettelegges for følgende funksjoner:

- Parkeringshus og anlegg for trafikkavvikling
- Hotell- og servicesenter
- Bilutleie
- Kontor/forretning

For næringsarealene nord for Flyplassveien, ca. 14 dekar, er det satt krav om detaljregulering iht. pbl § 12-3 før utbygging. Parkeringshus og anlegg for trafikkavvikling og ev. næringsbygg, sør for Flyplassveien, kan bygges med direkte hjemmel i områdeplanen.

1.4 Krav til utredning

Planlagte tiltak er vurdert i henhold til *forskrift om konsekvensutredninger*, gjeldende fra 01.07.2017. Tiltaket utløser krav om konsekvensutredning etter: § 6 *Planer og tiltak som alltid skal konsekvensutredes og ha planprogram eller melding.* og § 8 *Planer og tiltak som skal konsekvensutredes hvis de kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn.*

Framtidig planlagt bruk av området er sammenholdt med forskriftens § 10 for i hvilket omfang tiltaket vil kunne bli konfliktfylt og/eller medføre vesentlige virkninger for miljø og samfunn.

Planprogram:

6.10 Reindrift – KU

Definisjon av tema

I Statens vegvesens håndbok V712 faller reindrift inn under utredningstemaet «naturressurser». Reindrifta i det samiske reinbeiteområde utøves på grunnlag av rettigheter ervervet gjennom aldertidsbruk, og har beskyttelse blant annet i reindriftsloven. Tema omfatter beiteområder fordelt på årstidsbeiter, kalvingsområder, trekkleier, flyttleier, faste installasjoner/anlegg, oppsamlingsområder og andre viktige funksjonsområder og samvirkningen mellom disse.

Begrunnelse for utredning og utforming

Planområdet benyttes av reindrifta, og det er delt mellom tidlig vinterland og servinterland. Tiltaket kan medføre både direkte og indirekte arealtap. Reindriftras bruk av det aktuelle planområdet og eventuelle influensområder må utredes.

Utredningens omfang

Konsekvensene skal vurderes ut fra planområdets verdi som beiteområde og omfanget av tiltaket sammenholdt med reindriftras driftsmønster – statusbeskrivelse og verdivurdering av berørte områder. Utredningen skal redegjøre for reindriftras ressurser og behov, samt eventuelle areal- og interessekonflikter som oppstår og/eller forsterkes av tiltaket: vurdering av påvirkning, konsekvenser og konsekvensgrad. Summen av tiltak i området som påvirker reindrifta (kumulativ effekt) er vesentlig å vurdere. Forslag til avbøtende tiltak inngår i arbeidet.

2 Metode og datagrunnlag

2.1 Metode for utredning ikke-prissatte temaer

Konsekvensutredningen av ikke-prissatte temaer gjennomføres i henhold til metoden i Miljødirektoratets Veileder M-1941 for de fagteam som er inkludert i denne. Øvrige ikke-prissatte temaer utredes i henhold til Statens vegvesens håndbok om konsekvensanalyser (Håndbok V712, 2018).

Konsekvensutredningen for fagtema reindrift gjennomføres i henhold til metoden i Håndbok V712 (Statens vegvesen 2018).

Tre begreper står sentralt i denne analysen:

- **Verdi:** Med verdi menes en vurdering av hvor stor betydning et område har for et fagtema.
- **Påvirkning:** Med påvirkning menes en vurdering av hvordan det samme området påvirkes som følge av et definert tiltak.
- **Konsekvens:** Konsekvens framkommer ved sammenstilling av verdi og påvirkning i henhold til matrisen i *figur 2-3*. Konsekvensen er en vurdering av om et definert tiltak vil medføre bedring eller forringelse i et område.

2.2 Referansealternativ

Påvirkning og konsekvenser av tiltaket vurderes i forhold til et referansealternativ. I denne utredningen omfatter referansealternativet nåværende situasjon innenfor planområdet og forventet utvikling i området uten etablering av tiltaket.

Gjeldende arealplaner i og ved planområdet inngår i referansealternativet, dvs. at eksisterende arealbruk og eventuelle vedtatte fremtidige utbygginger legges til grunn.

2.3 Utredningsområde

Konsekvensutredningen omfatter alle områder som blir direkte berørt av den planlagte utbyggingen (**tiltaksområdet**), samt en sone rundt, hvor man kan forvente at utbyggingen vil påvirke reindrifta i anleggs- og driftsfasen (**influensområdet**). Tiltaksområdet og influensområdet utgjør til sammen **utredningsområdet**.

Planområdet for Områdeplan Evenes tilsvarer reguleringsplanenes formelle grense, og sikrer tilstrekkelig areal til gjennomføring av tiltaket. Planområdet omfatter tiltaksområdet og store deler av influensområdet, og dekker dermed mesteparten av utredningsområdet.

Tiltaksområdet er i denne utredningen avgrenset til å gjelde Nautå vest og arealet til etablering av høydebasseng. Øvrige arealer innenfor planområdet er allerede inkludert i gjeldende reguleringsplaner.

2.4 Metode for utredning av fagtema reindrift

Utredningen er basert på blant annet informasjon fra relevant faglitteratur, reindriftas arealbrukskart og kommunikasjon med Grovfjord reinbeitedistrikt.

Faglitteratur om inngrep og menneskelig aktivitet og konsekvenser for rein og reindrift er gjennomgått og oppsummert i kapittel 3. Konklusjoner fra rådende forskning på området er sammenstilt med informasjon om den praktiske reindrifta i Grovfjord reinbeitedistrikt. Informasjon om reinbeitedistriktet er hovedsakelig innhentet gjennom reinbeitedistriktets distriktsplan (Grovfjord reinbeitedistrikt 2019), den årlige publikasjonen *Ressursregnskap for reindriftsnæringen* (Landbruksdirektoratet 2021) og reindriftas arealbrukskart.

2.4.1 Dialog med berørt reinbeitedistrikt

Grovfjord reinbeitedistrikt er orientert om planforslaget via telefonsamtale (1.4.2022) og epost (2.4.2022). Reinbeitedistriktet har gitt tilbakemelding om at planforslaget ser greit ut for reindrifta. Distriktet påpeker imidlertid at de ikke ønsker at utbyggingen skal eskalere enda mer siden det allerede er mye arealinngrep i reinbeitedistriktet.

2.4.2 Om reindrifas arealbrukskart

Landbruksdirektoratet (2021) om reindrifas arealbrukskart:

Reindrifas arealbrukskart (reindrifskart) er næringens egen illustrasjon på hvordan reindrifsområdene brukes. Sammen med distriktsplanen er kartet et viktig verktøy for å synliggjøre og gi oversikt over reindrifas behov for arealer. Det er derfor viktig at innholdet i distriktsplanen harmonerer med arealbrukskartet.

Reindrifas arealbruk er tilpasset skiftende, naturgitte forhold og også samfunnsmessige endringer. Det lar seg derfor ikke gjøre å kartfeste alle sider ved arealbruken på en helt nøyaktig måte. Kartet er en illustrasjon på hvordan reindrifta i hovedsak og normalt bruker områdene. Kartet er et informasjonskart.

Kartene er utarbeidet som oversiktskart og i stor målestokk. Informasjonen i reindrifskartene må derfor brukes med forbehold om at denne er veiledende. Til konkrete planleggingsoppgaver må arealbrukskartenes informasjon suppleres ved at det innhentes nærmere opplysninger fra den aktuelle statsforvalter (tidligere fylkesmann) og reinbeitedistriktene.

Som navnet sier er arealbrukskartene reindrifta sine kart. Det er reinbeitedistriktene som har lokalkunnskapen om arealbruken innenfor sitt distrikt, og det er derfor også reinbeitedistriktene som har tegnet manuskartene på 1:50 000 kart som senere er blitt digitalisert. Dette innebærer at arealbrukskartene er å regne som oversiktskart og gjenspeiler den normale bruken av arealene (Landbruksdirektoratet 2014). Vær, vind, snøforhold, inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområdene kan påvirke den normale bruken. Slike endringer fra år til år fanges ikke opp av arealbrukskartene. Det er derfor viktig å innhente informasjon fra reinbeitedistriktene for å supplere reindrifas arealbrukskart.

Reindrifas arealbrukskart er med ny ajourholdsløsning nå gjenstand for potensiell kontinuerlig revisjon/vedlikehold (Landbruksdirektoratet 2021). Reindrifskartene som er brukt i denne utredningen er hentet fra NIBIOs *Kilden* 4. april 2022.

2.4.3 Distriktsplaner

Alle reinbeitedistrikt skal i henhold til reindrifslovens § 62 utarbeide distriktsplan med informasjon om blant annet flyttemønster, beitebruk, motorferdsel og reindrifsanlegg i distriktet (Lovdata 2017 a). Planen er distriktets dokument, og har som formål å være et hjelpemiddel for offentlig planlegging. Den skal gi en grunnleggende innføring i den lokale reindrifta i distriktet, og være et godt utgangspunkt for videre kunnskapsutveksling med reinbeitedistriktet.

Blant annet på grunn av skiftende natur- og driftsforhold er det ikke mulig å beskrive alle sider av reindrifta på en eksakt måte. Distriktsplanen er derfor ikke en fullstendig skildring av driften i distriktet, og større og mindre avvik fra planen er både vanlig, nødvendig og lovlig. Unøyaktigheter kan også forekomme, og det er viktig å ha dialog med reinbeitedistriktet i enkeltsaker for å kvalitetssikre opplysninger (Fylkesmannen 2016).

2.4.4 Om tradisjonell praktisk samisk reindrifskompetanse

For samisk kultur er naturgrunnlaget og tilgang til naturens ressurser vesentlig. I henhold til naturmangfoldloven § 8 skal myndighetene legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk (...).

Det er de lokale reindrifsutøverne og reinbeitedistriktene som er eksperter på sin drift og sine driftsforhold. Det er derfor vesentlig at deres kunnskap og erfaring tas med som del av kunnskapsgrunnlaget. Berørt reinbeitedistrikt har vært viktig kunnskapsleverandør i forbindelse med denne konsekvensutredningen.

Sametinget er opptatt av at tradisjonell samisk kunnskap skal inngå i kunnskapsgrunnlaget ved planlegging og konsekvensutredninger i samiske områder (Sametinget 2020). Også i landbruks- og matdepartementets veileder (2021) fremheves det at det er avgjørende at forslagsstiller har befaringer og dialog med reinbeitedistriktene siden reindriftas tradisjonelle kunnskap i stor grad er muntlig, og avhengig av personlig overlevering.

2.4.5 Utredders kompetanse

I departementets nye veileder *Reindrift og plan- og bygningsloven* (Landbruks- og matdepartementet 2021), er det et eget kapittel om konsekvensutredninger. Ett av punktene veilederen tar opp er at det i metodekapittelet i konsekvensutredninger skal redegjøres for hvilken faglig kompetanse utreder har.

Denne utredningen er utarbeidet av seniorrådgiver Magne Haukås. Haukås er samfunnsgeograf med mastergradsutdannelse fra NTNU. Kulturforståelse og etniske minoriteter var en vesentlig del av hans utdanning og masteroppgave. Han har etter endt utdanning over ti års erfaring som rådgiver og seniorrådgiver innenfor konsesjonsspørsmål i forbindelse med kraftverk og kraftledninger, og med regional og kommunal planlegging – og deriblant spørsmål om konsekvenser for samisk reindrift ved arealinngrep. Haukås har jobbet som seniorrådgiver i reindriftsforvaltningen hos Fylkesmannen i Nordland i fem år, og hadde der ansvar for å vurdere konsekvenser for samisk reindrift i konsesjons- og arealsaker. I Norconsult har han de siste årene arbeidet med konsekvensutredninger knyttet til samisk reindrift, men også utviklingsprosjekter i reindrifta i samarbeid med reinbeitedistrikt, Nordlandsforskning, NIBIO, Sweco m.fl.

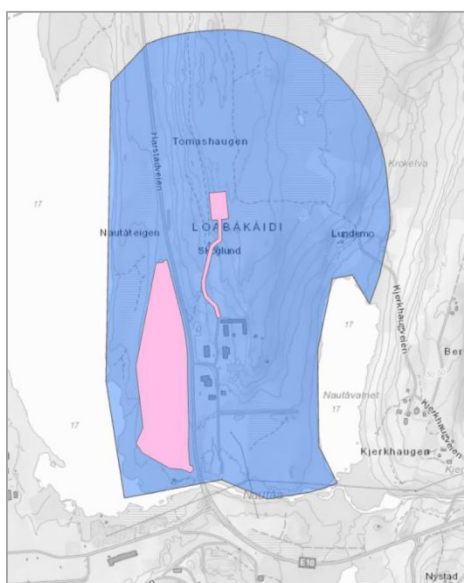
2.4.6 Rettsgrunnlag – samisk reindrift

Reindriftsutøvelsen reguleres først og fremst av reindriftsloven, men også av en rekke andre lover og forskrifter. Også internasjonale forpliktelser har betydning for reindrifta og for ivaretagelse av denne næringen som er en viktig del av den samiske kulturen. I tillegg til reindriftsloven, er Grunnloven og FN-konvensjoner om sivile og politiske rettigheter og urfolk og stammefolk i selvstendige stater, det viktigste rettsgrunnlaget for å ivareta den samiske reindrifta (Landbruks- og matdepartementet 2021).

2.5 Inndeling i delområder

På grunnlag av innsamlet kunnskap er planområdet vurdert å ikke være hensiktsmessig å dele inn i delområder for utredning av konsekvenser for reindrift. Hele utredningsområdet utgjør i denne konsekvensutredningen dermed ett delområde.

2.5.1 Avgrensning av influensområdet

Tiltakene som skal utredes er et høydebasseng og et næringsområde mellom E10 og Langvatnet/Evenes lufthavn (markert som rosa områder i figur 2-1). Tiltakene vurderes å kunne påvirke reinbeiter i en radius på max 500 m, på grunn av den eksisterende påvirkningen på reinbeitene i området, og på grunn av eksisterende vei og sti mot planlagt plassering av høydebasseng. Nauståvatnet og Langvatnet regnes ikke som del av influensområdet.

Figur 2-1 Kartet viser en kvalitativ vurdering av hvilke reinbeiteområder som vurderes å kunne påvirkes negativt som følge av planlagte tiltak. Området som er markert med blått er influensområdet, og områdene som er markert med rosa er tiltakene som skal utredes.

2.6 Vurdering av verdi

Delområder verdivurderes etter en femdelst skala fra uten betydning til svært stor verdi, jf. figur 2-1. Pila i figuren brukes til å angi hvor på verdiskalaen det aktuelle området er vurdert å være.

Figur 2-2. Eksempel på verdiskala. Linjalen er glidende, pila flyttes for å nyansere verdivurderingen.

Vegvesenets håndbok 712 sier følgende om verdivurdering av arealer knyttet til reindrift:

Hovedkilden til informasjon for verdisetting finnes hos reindriftsforvaltningen (Fylkesmannen), hos kontaktpersoner for aktuelle reinbeitedistrikt og hos utøverne (siidaen). Det finnes gode kart over årstidsbeiter, kalvingsområder, trekklei, flyttlei med mer i reindriftskart som ligger på kartsidene (Kilden) til NIBIO. Disse kartene er ikke alltid helt oppdaterte og supplerende informasjon må derfor innhentes fra reinbeitedistriktene. Det er videre viktig å kartlegge bruken av arealene mer nøyaktig og dette gjøres ved kontakt med reinbeitedistrikt og siidaer. For vurdering av årstidsbeiter vil verdi også påvirkes av hvilken type beite som er minst tilgjengelig for utøveren (minimumsfaktor). Flytting mellom områdene skjer normalt i faste traséer og disse er derfor særlig viktig. Skillet mellom alternative og aktive flyttleier skjer ut fra lokal kunnskap og kontakt med siidaen. Noen reinbeitedistrikt har flytting med bil eller båt. I tilknytning til slik drift er det gjerne faste områder disse ankommer/forlater, og det kan være viktige oppsamlingsområder og gjerdeanlegg knyttet til disse.

Kriterier for verdivurdering av reindrift er også i henhold til Vegvesenets håndbok 712 (jf. tabell 3-1):

Tabell 2-1 Verdikriterier for fagtema reindrift

Regis- trerings- kategori	Del- kategori	Ubetyde- lig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Reindrift	Flyttlei, trekklei og anlegg		Gjerder og anlegg ikke i bruk	Mindre brukte trekkleier Mindre viktige gjerder og anlegg	Alternative flyttleier Trekkleier Gjerder og anlegg med alternativ	Aktive flyttleier Gjerder og anlegg uten alternativ
	Beiteområder og kalvingsområde			Mindre viktige beiteområder	Særlig viktige beiteområder	Kalvingsområder Beiteareal som er minimumsfaktor

Selv om reindriften er avhengig av alle typer årstidsbeiter og funksjonsområder (flytt- og trekkleier, oppsamlingsområder, gjerdeanlegg mm), er det likevel vanlig å rangere kalvingsområder og minimumsbeiter høyere enn andre sesongbeiter, og flyttleier og sentrale oppsamlingsområder rangeres normalt høyere enn andre funksjonsområder. Også Statens vegvesens Håndbok for konsekvensanalyser V712 skiller på denne måten mellom ulike årstidsbeiter og funksjonsområder. Denne konsekvensutredningens metodikk bygger på Vegvesenets håndbok, men det er også lagt vekt på de faktiske forholdene og begrensningen i det berørte reinbeitedistriktet ved verdivurdering og vurdering av påvirkning og konsekvens.

2.7 Vurdering av påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for endringer det aktuelle tiltaket vil medføre i et delområde. Vurdering av påvirkning er foretatt for alle de verdivurderte delområdene. Vurderingene gjelder det ferdige tiltaket, og inngrep i anleggsfasen inngår kun dersom påvirkningen gir varige endringer.

Håndbok 712 beskriver vurdering av påvirkning på reindrift slik:

Eksempler på aktuelle påvirkninger er beslag og tap av beiteareal. Dette gjelder både fysisk, i form av støy/forstyrrelser og at beiteområder blir gjort utilgjengelige pga. skjæringer i naturlig trekklei. For vurdering av påvirkningsgrad må både arealbeslag/-tap og følgevirkninger vurderes. Det kan for eksempel være inngrep i flyttlei og anlegg. Merk at reindriftsloven fastslår retten til fritt og uhindret å drive og forflytte rein, og at det ikke er tillatt å stenge flyttlei. Det er med andre ord ikke bare stenging av flyttlei som er forbudt, men også tiltak som kan virke forstyrrende og vanskeliggjøre flyttingen. Slike tiltak krever godkjenning etter loven og vil forsterke påvirkningsgraden. Det er viktig å vurdere sumvirkning av negativ påvirkning for driftsenheten/sidaen. For reindrift er det også særlig viktig å se nye tiltak i sammenheng med eksisterende tiltak og planlagte tiltak for å vurdere den samlede virkningen. For reindrift vil det ofte kunne være særlige negative konsekvenser i anleggsfase og disse må synliggjøres.

Skalaen for påvirkning er inndelt i fem trinn og går fra sterkt forringet til forbedret. Vegvesenets håndbok 712 gir følgende veiledning for vurdering av påvirkning på reindrift (jf. tabell 2-2):

Tabell 2-2 Veiledning for vurdering av påvirkning

Tiltakets påvirkning	Ødelagt/ sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	Forbedret
Reindrift	Stenging av flyttlei. Inngrep i kalvingsområder som gjør disse ubrukelige. Inngrepet avskjærer eksisterende beiteområder for framtidig bruk.	Mindre inngrep i kalvingsområder som tilnærmet kan brukes som før. Betydelig arealbeslag eller tap av beite. Sperring av trekklei med få alternativer trekkmuligheter.	Arealbeslag eller tap av beite i noe omfang. Sperring av trekklei med flere alternativer trekkmuligheter.	Ingen eller minimal andel av beiteområde blir berørt.	Nye/tidligere beiteområder blir gjort mer tilgjengelig. Tidligere flyttlei og trekklei kan gjenåpnes.

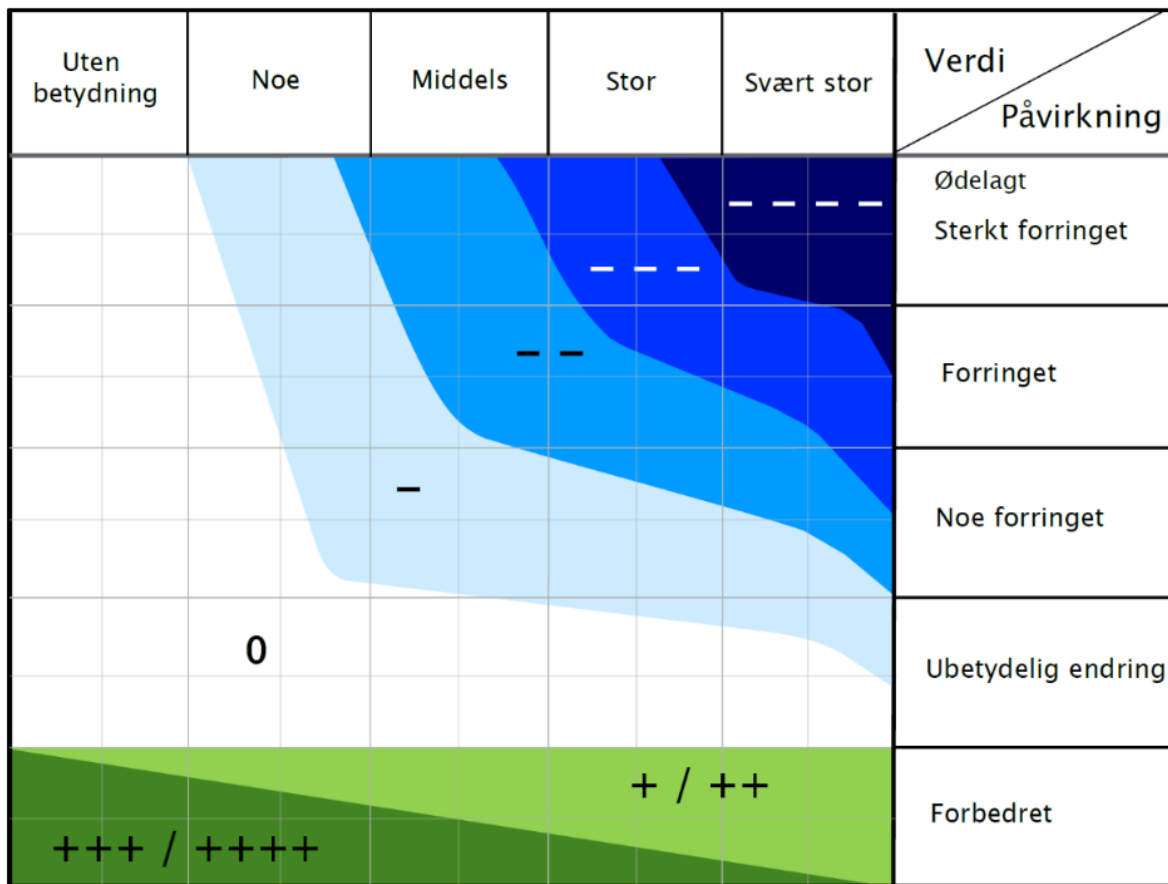
2.8 Vurdering av konsekvens

Konsekvens vurderes ved å sammenholde det enkelte delområdets verdi med tiltakets påvirkning på dette delområdet. Til vurderingen benyttes en konsekvensvifte i henhold til Vegvesenets håndbok 712. Konsekvensen for delområdene vurderes på en skala fra 4 minus til 4 pluss, se tabell 2-3. De negative konsekvensgradene er knyttet til en verdiforringelse av et delområde, mens de positive konsekvensgradene forutsetter en verdiøkning etter at tiltaket er realisert.

Tabell 2-3 Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (---)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (--)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (-)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / ++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

I figur 2-3 (konsekvensvifta) utgjør verdiskalaen x-aksen, og påvirkningsskalaen y-aksen.

Figur 2-3 Konsekvensvifta. Konsekvensen for et delområde framkommer ved å sammenholde grad av verdi i x-aksen med grad av påvirkning i y-aksen. De to skalaene er glidende.

3 Kjent kunnskap om inngrep og menneskelig aktivitets påvirkning på rein og reindrift

3.1 Reinbeiter og funksjonsområder

Tradisjonell reindrift baserer seg på at reinen skal beite på utmarksbeite hele året. Plantetilgang og andre naturforhold varierer gjennom året, og dette gjør at reinbeitedistriktet må ha tilgang på alle typer årstidsbeiter med ulik plantesammensetning for at reinen skal overleve. Reinen har også andre behov gjennom året som krever ulike typer landskap og terreng. Vinterbeitene må inneholde gode forekomster av lav og samtidig være tilgjengelige for reinen (moderate mengder snø og liten fare for låste beiter i form av is), kalvingslandet avhenger av tidlig snøsmelting og lav risiko for rovviltangrep og parringslandet må være næringsrikt og uten forstyrrelser slik at flokken holdes samlet og alle simlene blir bedekket. Reindriften er derfor også avhengig av flyttleier for å flytte reinen mellom ulike beiteområder og ulike årstidsbeiter. I forbindelse med samling og flytting av reinflokken er det viktig med uforstyrrede oppsamlingsområder der reinen kan hvile/oppholde seg mens reindriftsutøverne samler småflokker («restdyr») før hele reinflokken flyttes videre. Flyttleier og oppsamlingsområder er gitt et særlig rettsvern gjennom reindriftslovens § 22 (Lovdata 2017a).

Også innad i samme årstidsbeite er det variasjoner i plantesammensetning og andre naturforhold som gjør at reinen må kunne trekke mellom ulike beiteområder. Snøsmelting og insekter er for eksempel avgjørende faktorer for hvor reinen til enhver tid oppholder seg og beiter på sommerbeitene. Raske endringer i form av rovviltangrep eller endret værforhold som høy temperatur, store snøfall eller frost, gjør at flytt- og trekkleier må være tilgjengelige til enhver tid.

Videre er reinbeitedistriktet avhengig av å kunne merke reinkalver, ta ut rein til slakt og skille ut rein fra nabodistriktene. For dette arbeidet må reinen kunne samles og flyttes til egnede områder for å ha reinen i gjerde.

Gjennom året må reinbeitedistriktet ha tilgang på store arealer med ulike egenskaper, samtidig som det må være tilgang på alternative arealer slik at reinen kan ledes eller selv trekke til de områdene som til enhver tid er tilgjengelig og minst utsatt for farer. Alternative arealer er også viktig for å kunne spare områder for overbeiting. Dette gjelder særlig vinterbeiter som ved gjentatt beiting over tid og med mange individer, trenger hvile for at beitene skal bygges opp igjen. Det er derfor vanlig at reinbeitedistrikt ruller mellom vinterbeiter og lar beitene hvile på omgang.

3.2 Generelt om forskning på inngrep og aktivitet i reinbeiteområder

Det er generell enighet om at både inngrep og menneskelig aktivitet i varierende grad har negative konsekvenser for reindriften. Forskning på effekter av tekniske inngrep og forstyrrelser har vist at reinsdyr påvirkes av både inngrep og tilhørende menneskelig aktivitet. Reinen har ulike reaksjoner som omfatter både fysiologiske responser, atferdsendringer og unnvikelse (Strand m fl 2017). Videre kan enkelte inngrep være til hinder for dyrenes naturlige vandringer og virke som barrierer i landskapet.

Når det gjelder vurdering av hvor omfattende de negative konsekvensene er, deler forskningsmiljøet seg. I en rapport fra 2017 (Strand m fl 2017) er 11 ulike undersøkelser av effekter på reinsdyr sammenfattet. Disse studiene kommer til ulike resultater hva angår vurdering av konsekvenser for reindriften. Rapporten peker på en del utfordringer og begrensninger når det gjelder forskning på temaet. Blant annet kan forskernes valg av metode påvirke resultatene. Også valg av skala på forskningen kan være avgjørende for forskningsresultatet. Det er utfordringer både med å undersøke effekter av et inngrep i et for stort geografisk område, og med å undersøke effektene på et for snevert geografisk område. Forskningens omfang i tid kan også være avgjørende for hvilke resultater man kommer frem til.

Selv med disse forskningsmessige utfordringene, er forskerne omforent om at inngrep og forstyrrelser påvirker reinens arealbruk, beiteutnyttelse og vandringsmuligheter.

3.3 Direkte lokale effekter, indirekte regionale effekter og kumulative effekter

Det er vanlig å dele inn tap av beiteareal i tre kategorier – direkte lokale effekter, indirekte regionale effekter og kumulative effekter (Lie 2006).

3.3.1 Direkte lokale effekter

Normalt er det direkte tapet av beiteareal av et inngrep relativt lite sett opp mot det totale reinbeitearealet i et reinbeitedistrikt. Men, i tillegg til tapt beiteareal, fører også inngrep og menneskelig aktivitet til økt stress hos rein som er i nærheten, og kan også føre til unnvikelse og dels fluktreaksjon.

Det er forsket på adferdsendringer hos rein i nærheten av inngrep og menneskelig aktivitet. Forskning viser at selv om reinen kan oppholde seg i områder med forstyrrelser, er de mer urolige. Dette fører til redusert beitetid (energiopptak) og økt energiforbruk i form av frykt- og fluktadferd. Redusert energiopptak og samtidig økt energiforbruk påvirker reinens kondisjon. Redusert kondisjon kan igjen føre til redusert overlevelsessevne. Mindre proteinreserve, som opparbeides i barmarksperioden, kan svekke evnen til å overleve vinteren. Redusert kondisjon kan også redusere motstandsdyktighet blant annet ved rovviltangrep.

3.3.2 Indirekte regionale effekter

Områder som blir mindre brukt av reinen som følge av menneskelig aktivitet og forstyrrelser, er eksempler på indirekte regionale tap av beiteareal. Unnvikelseeffekt får man når rein unnviker eller reduserer bruken av beiteområder med inngrep og/eller med menneskelig aktivitet. Rein kan unnvike et område i en viss radius rundt inngrepet eller aktiviteten, og sensitive dyr, særlig simle med kalv, vil redusere bruken av området mer enn dyr med mer risikovillighet. Studier viser også at risikovilligheten øker ved mangel på alternative beiteområder (Skarin m.fl. 2008). Det betyr at reinen primært ville ha unngått områder med forstyrrelser, men dersom den må være i området for å skaffe seg mat, kan den oppsøke også områder med forstyrrelser.

Studier viser også at rein kan oppsøke områder med forstyrrelser i perioder med insektstress om sommeren, dersom disse områdene har lavere tetthet av insekter (Skarin m.fl. 2004). Skarin m.fl. (2008) har også påvist at rein oppsøker områder nærmere menneskelig aktivitet dersom disse er spesielt gode beiteområder.

Det er bred enighet om at den største unnvikelseeffekten kommer av menneskelig aktivitet, og at fysiske inngrep i seg selv normalt har mindre negativ effekt. Men, også fysiske inngrep kan medføre unnvikelseeffekt – særlig dersom det kan knyttes til menneskelig aktivitet. Forstyrrelser i anleggsperioden kan ha stor betydning for hvordan reinen i ettertid oppfatter inngrepet. Får reinen negative opplevelser under anleggsarbeidet, kan det føre til at det tar lengre tid før de tar et område i bruk igjen. Blir anleggsarbeidet utført skånsomt, for eksempel når dyrene ikke er i området, vil konsekvensene på lang sikt sannsynligvis bli mindre. I hvilken grad reinen vil tilvenne seg et inngrep, og hvor fort de vil gjøre det, avhenger blant annet av graden og typen av menneskelig aktivitet i tilknytning til anlegget etter at anlegget er etablert (Aanes m.fl. 1996).

Videre er det påvist at rein kan reagere på menneskeskapte linjer i terrenget (kraftledninger, rørgater, veier mm), og at slike linjer kan få en barrierevirkning. Slike barrierevirkninger kan få konsekvenser i forhold til utnyttelse av marginale beiteareal ved at mindre beiteareal på «den andre siden» av barrieren blir mindre attraktivt og dermed mindre utnyttet. Barrierevirkninger kan også få konsekvenser for trekkleier og flyttleier ved at reinen vegrer seg for å krysse det som oppleves som en barriere (Vistnes 2004).

3.3.3 Kumulative effekter

Kumulative effekter av inngrep og menneskelig aktivitet er de samlede, langvarige effektene. For eksempel kan redusert beiting i barmarksesongen føre til redusert proteinreserve som er nødvendig for å klare seg gjennom vinteren. Dette kan føre til økt dødelighet, redusert drektighet, lavere kalvingsprosent, redusert kalveoverlevelse, lavere slaktevekter og samlet sett redusert produksjon. Vistnes m fl (2004) fremhever tre viktige kumulative effekter:

- Tap av bæreevne – det blir plass til færre rein som følge av tap av beiteland
- Økte tap til rovdyr når dyrene presses sammen på mindre og mindre områder

- Redusert produksjon og dårligere slaktevekter dersom ikke reintallet reduseres i takt med tap av beiteland.

Kumulative effekter kan også referere til mer lokale samlede effekter av flere inngrep og menneskelig aktivitet i samme område. En fersk studie (Eftestøl m fl 2021) har undersøkt kumulative effekter i et reinbeitedistrikt i Nordland, der fokuset har vært på å undersøke hvordan økende aktivitet og inngrep i et område påvirker reinens bruk av området. Studien fant at reinen i det aktuelle reinbeitedistriktet generelt tolererer lav intensitet av menneskelig aktivitet og forstyrrelser. Ved økt kumulativ forstyrrelser (forstyrrelser fra flere kilder) unngikk reinen disse områdene med inntil 1 km om våren og 0,25 km resten av året.. Studien viste at reinen reduserte bruken av de respektive sonene (0,25 og 1 km) med mellom 92 og 98 % ved høy kumulativ effekt (flere samtidige forstyrrelseskilder). Dette betyr ikke at reinen ikke også blir påvirket utenfor henholdsvis 0,25 og 1 km, men studien fant ingen signifikant effekt av flere samtidige forstyrrende kilder utover disse sonene.

3.3.4 Tradisjonell kunnskap og vitenskapelig kunnskap

Som nevnt i kapittel 2.1.4, er Sametinget opptatt av at tradisjonell kunnskap skal inngå i kunnskapsgrunnlaget ved konsekvensutredninger i samiske områder: *tradisjonell kunnskap må tillegges like stor vekt som vitenskapelig kunnskap.*

Reineiere som er ute med reinflokken gjennom hele året og opplever reinens reaksjonsmønster i forbindelse med inngrep og menneskelig aktivitet i ulike sammenhenger, har svært verdifulle erfaringer som det er viktig å vektlegge både i forbindelse med forskningsprosjekt og i forbindelse med konsekvensutredninger (Strand m fl 2017).

Vitenskapen vet fremdeles lite om nøyaktig hvilke konsekvenser ulike inngrep har på rein og reindrift i driftsfasen. Derfor må også reineieres erfaring tillegges vekt. Selv om reineieres erfaringer ikke er påvist eller avvist vitenskapelig, betyr det ikke nødvendigvis at reineierne tar feil. Det er derimot viktig at det forskes mer på disse erfaringene som reineierne opplever, slik at de også kan forklares vitenskapelig og dokumenteres.

4 Om Grovfjord reinbeitedistrikt

Grovfjord reinbeitedistrikt strekker seg over fire kommuner i Sør-Troms/Nordland (Narvik, Gratangen, Evenes og Tjeldsund kommuner). Reinbeitedistriktet er 1006 km² stort, og fikk sine nåværende grenser fastsatt i 1963.

Distriktet grenser til Gielas reinbeitedistrikt i øst, Kongsvikdalen reinbeitedistrikt i nordvest, Tjeldøy reinbeitedistrikt i sørvest og ellers er distriktet omkranset av fjorder.

Figur 4-1 Grovfjord reinbeitedistrikt er markert med blått. Tiltaksområdet er markert med rød sirkel sørvest i distriktet. Kartdata er fra Landbruksdirektoratet og Statens kartverk, og bearbeidet av Norconsult AS.

4.1 Nøkkeltall

Nøkkeltallene er blant annet basert på *Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2020-21* (Landbruksdirektoratet 2021).

Tabell 5-1 Nøkkeltall for Grovfjord reinbeitedistrikt og Troms reinbeiteområde

	Grovfjord reinbeitedistrikt	Troms reinbeiteområde
Siidaandeler	2	51
Antall personer i siidaandelene	6	209
Øvre reintall	750	15 750
Reintall pr 31.3.2021	366	12 288
Okserlein som % av flokken pr 31.3.2021	13 %	9 %
Simlerein som % av flokken pr 31.3.2021	63 %	74 %
Kalv som % av flokken pr 31.3.2021	24 %	17 %
Kalver til slakt og til påsett (etter tap) 20/21	43 %	35 %
Totaltap voksne og kalv 20/21	30 %	31 %
Slakteprosent (% av vårflokk) 20/21	4 %	14 %
Bruttoareal	1006 km ²	18 718 km ²

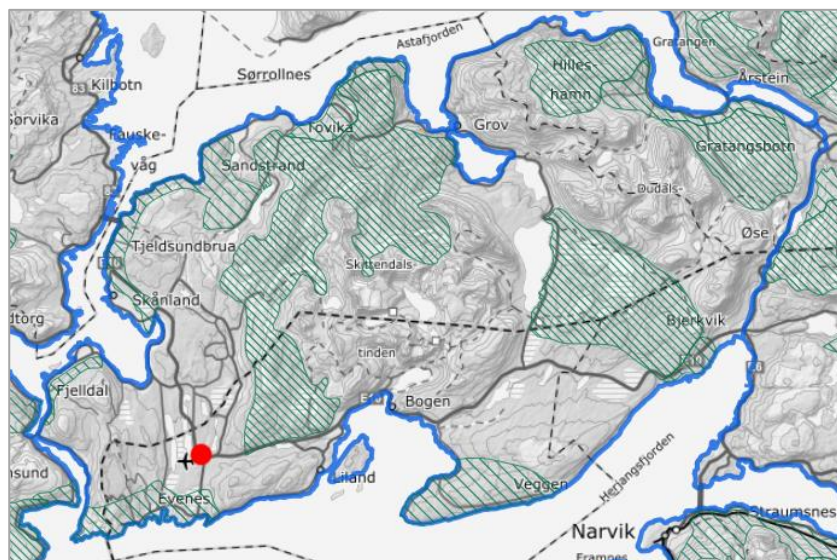
4.2 Beite- og driftsforhold i distriktet

Reinen beiter ute hele året og reindrifta er derfor avhengig av naturgitte forutsetninger. Plante- og lavsammensetning til ulike årstider og vær- og føreforhold medfører at reindrifta til enhver tid må kunne tilpasse driften til de gjeldende forholdene i naturen. Reindrifta er avhengig av fleksibilitet til å endre bruken av beitenene, og ha tilgang til alternative beiter når forholdene krever det. Grovfjord reinbeitedistrikt er et helårsdistrikt med alle sesongbeiter innenfor distriktsgrensene. Det er ingen beitetidsbegrensninger i distriktet, noe som vil si at distriktet kan benytte beitenene hele året i hele distriktet.

Informasjonen i resten av dette kapitlet er hovedsakelig innhentet fra reinbeitedistriktets distriktsplan (Grovfjord reinbeitedistrikt 2019).

Vårbeiter og kalvingsland

Ifølge reinbeitedistriktets distriktsplan er kalvingslandet og vårbeitene ved Jalgeslakko(Storjordalen),

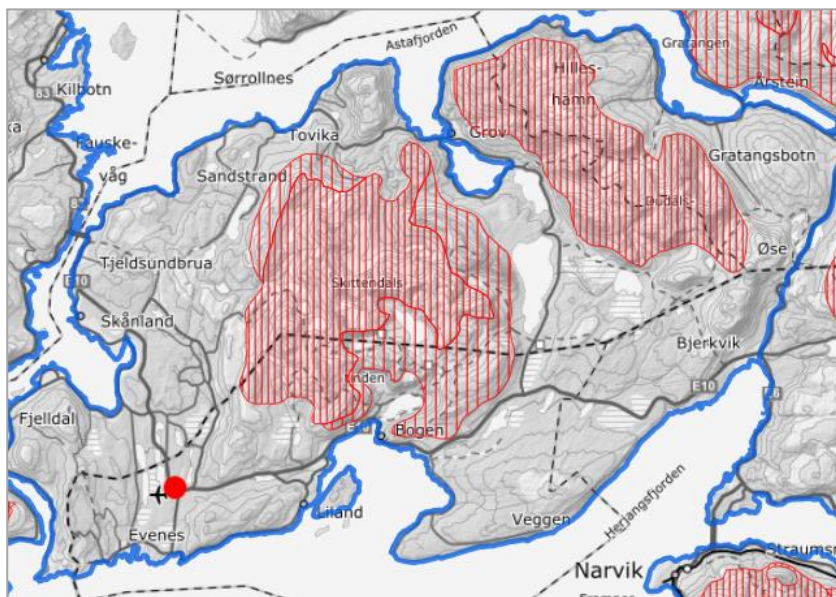

Rensådalen, og fremover mot Blåfjellvannet, Saddidvaggi (Tverrelvdalen), Isvannet, Skittendalen, ned mot Geitvannet og sør mot Evenes. Distriktsplanen fremhever at det her er fine vårbeiter med ller som blir tidlig snøfri og med tidlig spiring.

Figur 4-2 Vårbeiter og kalvingsland i Grovfjord reinbeitedistrikt i henhold til reindrifts arealbrukskart. Kalvingsland og tidlig vårbeite er markert med tett skravur, mens okse- og simlebeiteland er markert med mindre tett skravur. Blå linje markerer distriktsgrens. Tiltaksområdet er markert med rød sirkel. Kartet er hentet fra Kilden.

Sommerbeiter

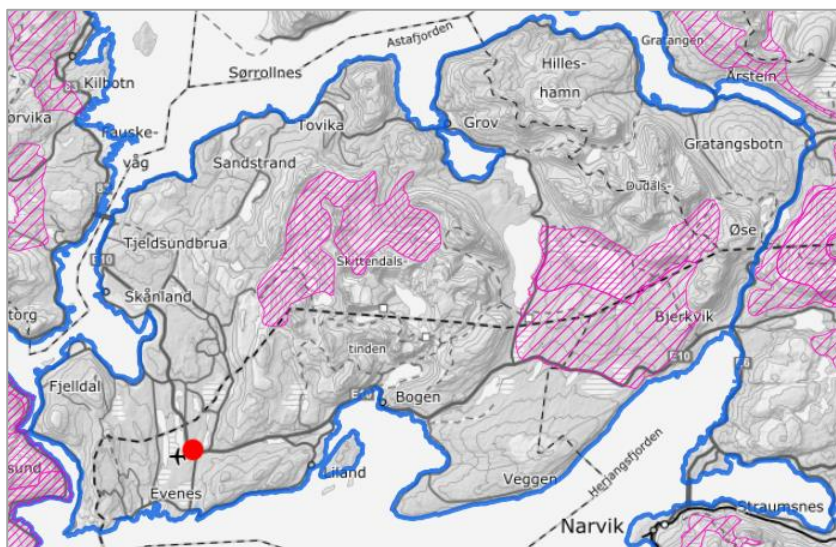
Sentrale deler av Skånland/Eveneshalvøya blir benyttet som sommerbeite. Dette er ifølge distriktsplanen et meget kalkrikt område, og vegetasjonen her er frodig med mye gressenger som går høyt til fjells. Det er også godt med trivselsområder, som snøbreer og skyggefulle fjellsider. Sommerbeiteområdet har ganske bratt terreng med flere smale dalfører, der reinen naturlig følger terrenget opp og ned disse trekkleiene for å veksle mellom beiteområder. Ved varme dager vil reinen ofte stå på snøflekke om dagen og beite nedover i terrenget om kvelden når det blir kjøligere. Sommerlandet må karakteriseres som meget godt ifølge distriktsplanen.

Figur 4-3 Sommerbeiter i Grovfjord reinbeitedistrikt i henhold til reindriffts arealbrukskart. Høysommerland er markert med tett skravur, mens lavereliggende eller mindre intenst brukte sommerbeiter er markert med mindre tett skravur. Blå linje markerer distriktsgrenser. Tiltaksområdet er markert med rød sirkel. Kartet er hentet fra Kilden.

Høstbeiter

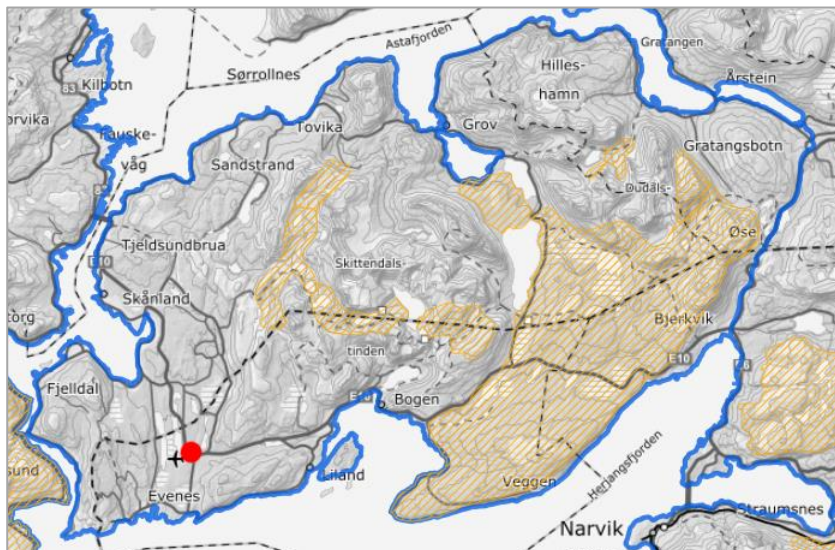
I områdene øst og sør for Grovfjorden har distriktet sine høstbeiter. Området er delt opp i flere dalfører og en del myrområder. Her er det ifølge distriktsplanen mye sidno og lav, som gjør dette til gode høstbeiter for reinen. En god del rein benytter også Jalgesoaivi (snubbafjellet) vest for Rv.829, mot Niingen/Slettjfellet som høstbeite. Vaibmuvubmi (maridalen), Baltavardu (Kjølen) og bædvalakko (bædva) brukes som parringsland. Flokken blir samlet i gjerdet i Skittendalen og/eller ved Revelvhøgda for å merke gjenværende kalver og slakte bukker før de går i brunst.

Figur 4-4 Høstbeiter og parringsland i Grovfjord reinbeitedistrikt i henhold til reindriffts arealbrukskart. Parringsland er markert med tett skravur, mens tidig høstland er markert med mindre tett skravur. Blå linje markerer distriktsgrenser. Tiltaksområdet er markert med rød sirkel. Kartet er hentet fra Kilden.

Høstvinterbeiter

Høstvinterbeitene i Grovfjord reinbeitedistrikt er ifølge reindriftskartene hovedsaklig i de sørøstlige delene av distriktet. Det er også registrert noe høstvinterland rundt Skittendals tinden og nordover mot Krokmyrdal.

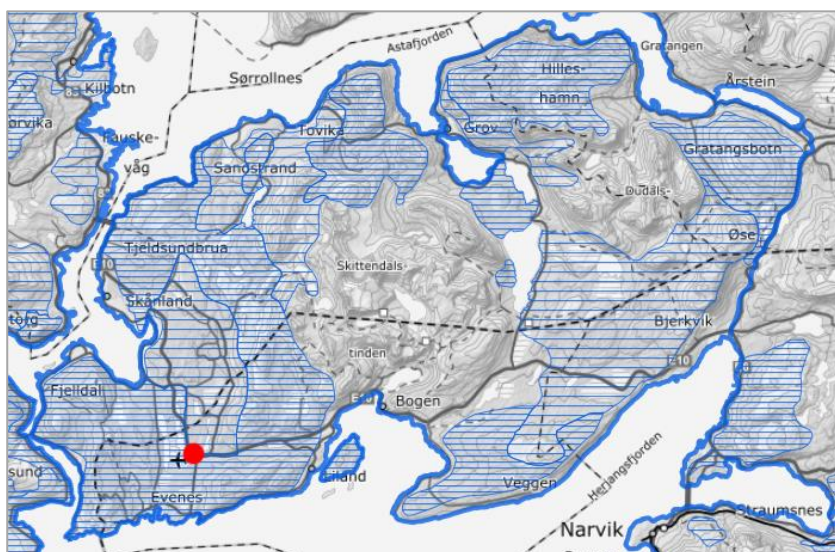
Figur 4-5 Høstvinterbeiter i Grovfjord reinbeitedistrikt i henhold til reindrifts arealbrukskart. Intensivt brukte høstvinterbeiter er markert med tett skravur, spredt brukte høstvinterbeiter er markert med mindre tett skravur. Blå linje markerer distriktsgrenser. Tiltaksområdet er markert med rød sirkel. Kartet er hentet fra Kilden.

Vinterbeiter

Når slaktereinen er skilt ut, beites det i områdene langs E10 og utover mot Veggfjellet og Forra ifølge distriktsplassen. Her er det forholdsvis rike lavbeiter. Snøforholdene bestemmer hvor lenge flokken kan beite i dette område. Normalt er dette i tiden fram til månedsskiftet januar og februar.

En del av flokken drives over Grovfjordisen for å beite i område mellom Roaba (Grovfjord) og Foldvik i Gratangen. Noe av reinen drives ned til Kvitnes og oppholder seg i området. Der er det som regel gode beiteforhold hvor reinen kan flyttes til om det skulle være dårlige forhold andre plasser.

Er det en virkelig vinter med enorme mengder snø (som for eksempel vinteren 1997) kan det bli nødvendig å frakte reinen til Ramnesfjellet og omeng som er de sikreste vinterbeitene distriktet har. Da blir reinen flyttet med bil. Skogøya kan benyttes om mulig. Vinterbeitene er distriktets minimumsfaktor (Fylkesmannen 2018).

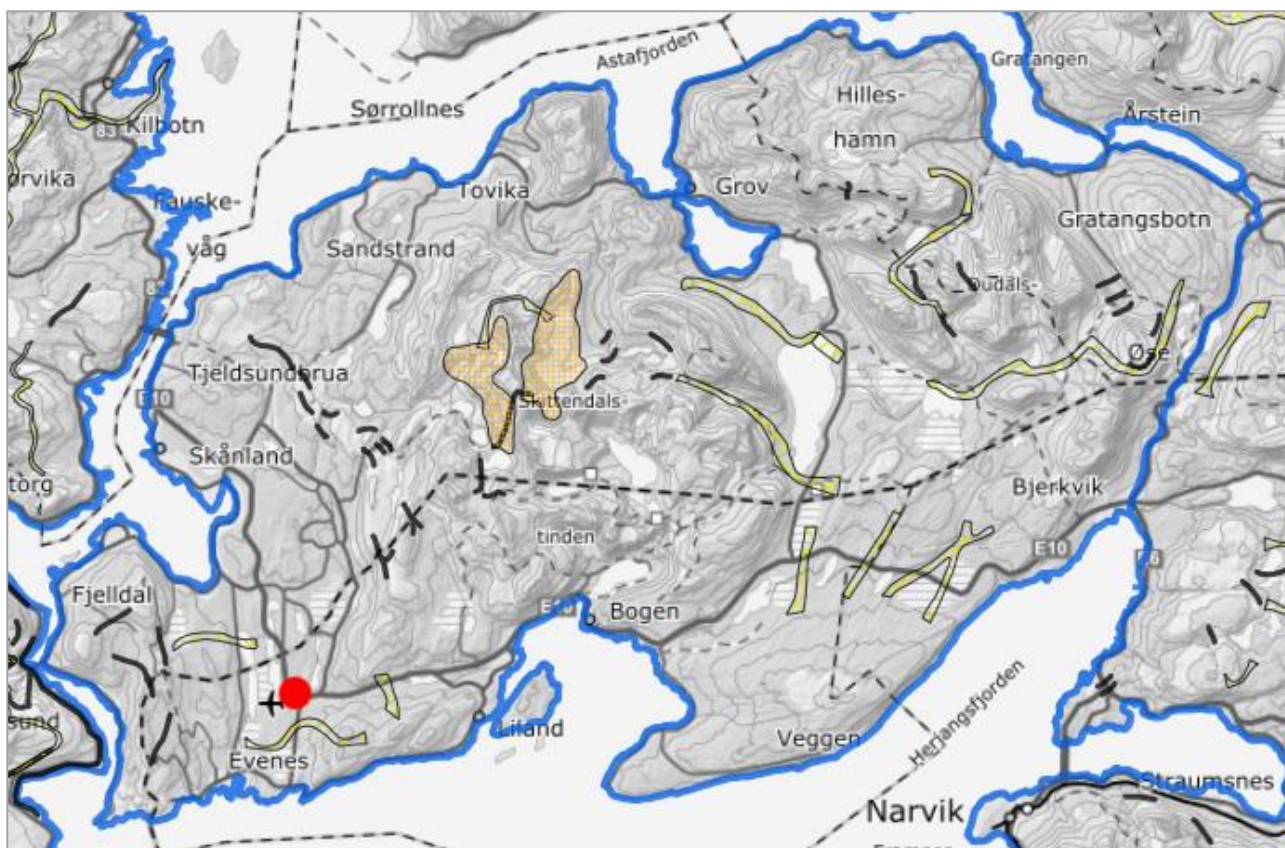

Figur 4-6 Vinterbeiter i Grovfjord reinbeitedistrikt i henhold til reindrifts arealbrukskart. Senvinterland er markert med tett skravur, tidlig og mindre intensivt brukte vinterbeiter er markert med mindre tett skravur. Blå linje markerer distriktsgrenser. Tiltaksområdet er markert med rød sirkel. Kartet er hentet fra Kilden.

Flytt- og trekkleier og oppsamlingsområder

Oppsamlingsområder er naturlige avgrensninger i naturen hvor reinen kan samles midlertidig under innsamling til flytting, kalvemerking, skilling eller slakt. Flyttlei er en lei eller trasé i terrenget der reinen enten drives eller trekker selv mellom årstidsbeitene. Flyttleiene brukes også ved behov for flytting av rein i forbindelse med viktige aktiviteter i reindrifta som til og fra reingjerde i forbindelse med merking og slakting. Flyttleiene er også viktige for evakuering av rein ved dårlige beiteforhold (snø og is) eller rovviltangrep. Trekkleier er der reinen på egenhånd trekker mellom beiteområder.

Det er særlig utfordrende å kartfeste flyttleier da bruken av terrenget vil variere med blant annet vær og føreforhold. Figur 4-7 viser registrerte flytt- og trekkleier i Grovfjord reinbeitedistrikt. I distriktsplanen til Grovfjord reinbeitedistrikt er det påpekt at reindriftskartene vil bli oppdatert med flere flytt- og trekkleier som nå ikke ligger inne i reindriftskartene. Ingen av disse oppdateringene som er skissert i distriktsplanen berører tiltaksområdet i forbindelse med Områdeplan for Evenes.

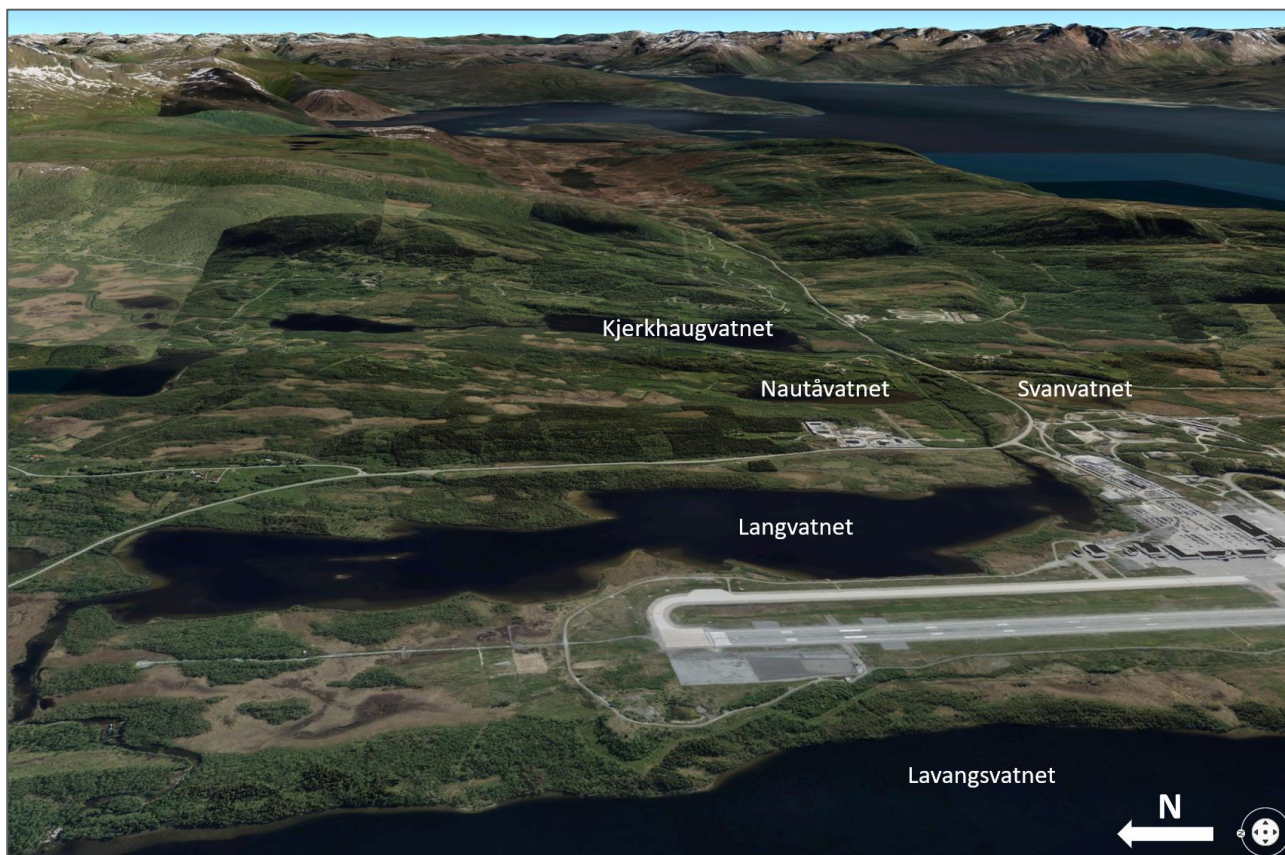

Figur 4-7 Oppsamlingsområder, flytt- og trekkleier i Grovfjord reinbeitedistrikt i henhold til reindrifts arealbrukskart. Oppsamlingsområder er markert med oransje polygon, flyttleier er markert med gule polygon, og trekkleier med svarte linjer. Blå linje markerer distriktsgrenser. Tiltaksområdet er markert med rød sirkel. Kartet er hentet fra Kilden.

5 Vurdering av verdi

5.1 Karakteristiske trekk ved området

Landskapet i og rundt planområdet er småkupert og preget av de store vannene og etablerte infrastruktur i området (figur 5-1). E10 går gjennom planområdet, Harstad/Narvik lufthavn og Evenes flystasjon er etablert vest og sør for planområdet. En rygg i terrenget strekker seg langs østsiden av Nautå næringsområde og videre nordover, og fungerer som et naturlig skille mot det flate myrlandskapet øst for planområdet.

Figur 5-1. Landskapet rundt planområdet er småkupert, preget av de store vannene og etablert infrastruktur (kommunekart.com).

Utredningsområdet er støybelastet med trafikk langs E10 og aktiviteter på lufthavn, flystasjon og eksisterende næringsarealer. Det er også noe jordbruksareal innenfor influensområdet.

Tiltaks- og influensområdet er i reindrifas arealbrukskart registrert som vinterbeiter. Det er ikke registrert flytt- eller trekkleier eller andre funksjonsområder i tiltaks eller influensområdet.

5.2 Verdivurdering

Verdien av reinbeitene i tiltaks- og influensområdet er i dag allerede sterkt påvirket av eksisterende inngrep og aktivitet (E10, Evenes lufthavn, eksisterende næringsområde på Nautå m.m.), jf. figur 5-2.

Vinterbeiter er distriktets minimumsfaktor, og vurderes generelt å ha svært stor verdi. Men, på grunn av eksisterende inngrep og aktivitet i området, vurderes imidlertid beitene i tiltaks- og influensområdet som allerede sterkt forringet og dermed å ha en begrenset verdi. Som det fremgår av kapittel 3, har både inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområder negative konsekvenser for reindriften. Forskning på effekter av tekniske inngrep og forstyrrelser har vist at reinsdyr påvirkes av både inngrep og tilhørende menneskelig aktivitet. Støy fra Evenes lufthavn og E10 medfører at reinen unnviker nærområdene. I tillegg er lufthavnen

en fysisk barriere på grunn av inngjerding. E10 medfører også en barrierevirkning, jf. kap. 3.3.2. De resterende inneklemt beitearealene mellom Evenes lufthavn, E10 og eksisterende næringsområde på Nautå, er dermed mindre attraktive som beiteareal på grunn av både barrierevirkninger, inngrep og støy.

Til sammen utgjør eksisterende inngrep og forstyrrelser store lokale kumulative effekter. Forskning har påvist (jf. kap. 3.3.3) at reinen reduserer bruken med mellom 92 og 98 % av områder opp til 1 km rundt flere samtidige forstyrrelseskilder.

Figur 5-2 Planlagte nye tiltak i forbindelse med planforslaget er et næringsområde mellom E10 og Langvatnet, og et høydebasseng nord for eksisterende næringsområde på Nautå. Områdene sør og vest for planområdet er sterkt påvirket av Evenes lufthavn.

Samlet vurderes tiltaks- og influensområdet å ha mellom noe og middels verdi.

Uten betydning

Noe

Middels

Stor

Svært stor

6 Vurdering av påvirkning og konsekvens

Det er generell enighet om at både inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområder har negative konsekvenser for reindrifta. Forskning på effekter av tekniske inngrep og forstyrrelser har vist at reinsdyr er sårbare ovenfor både inngrep og tilhørende menneskelig aktivitet. Reinsdyr reagerer videre negativt på støy og lukt som de kan forbinde med fare.

Tiltaks- og influensområdet er som nevnt allerede sterkt påvirket av eksisterende inngrep og aktivitet (E10, Evenes lufthavn, eksisterende næringsområde på Nautå m.m.), jf. figur 5-2.

6.1 Vurdering av påvirkning og konsekvens

6.1.1 Påvirkning i driftsfasen

De planlagte tiltakene er i tilknytning til eksisterende inngrep, og vil i seg selv som fysiske inngrep medføre begrenset negativ påvirkning på rein og reindrifta. Nytt næringsområde mellom E10 og Langvatnet vil beslaglegge ca. 70 daa som i dag er utmarksareal. Nytt høydebasseng vil beslaglegge ca. 5 daa. Disse beiteområdene er allerede sterkt forringet som følge av omkringliggende inngrep og aktivitet.

Tiltakene vurderes heller ikke å påvirke influensområdet rundt tiltaksområdene i vesentlig grad. Det kan tenkes at det vil bli noe mer aktivitet rundt næringsområdet ved Langvatnet og ved høydebassenget siden disse områdene blir lettere tilgjengelige for hundelufting og turgåing eller lignende. Men også disse områdene er allerede sterkt forringet som følge av eksisterende inngrep og aktivitet.

Samlet vurderes planforslaget å medføre at tiltaks- og influensområdet er påvirket tilsvarende mellom ubetydelig endring og noe forringet sammenlignet med dagens situasjon.

6.1.2 Konsekvens i driftsfasen

Området er vurdert å ha mellom noe og middels verdi, og påvirkningen er vurdert å være mellom ubetydelig endring og noe forringet i driftsfasen. Dette gir en konsekvens tilsvarende ingen/ubetydelig skade (0).

6.2 Oppsummering – påvirkning og konsekvens

I tabell 4-1 er verdier, påvirkning og konsekvens for tiltaks- og influensområdet oppsummert.

Tabell 6-1. Oppsummering av verdi, påvirkning og konsekvens.

Delområde	Verdi		Påvirkning	Konsekvens
Tiltaks- og influensområdet	Noe	Middels	Ubetydelig / noe forringet	Ingen / ubetydelig (0)

7 Anleggsfasen

Grunnarbeid og byggearbeider i forbindelse med etablering av nye tiltak vil skape noe støy, først og fremst fra anleggsmaskiner. Planområdet er allerede utsatt for betydelig støy fra Harstad/Narvik lufthavn, Evenes flystasjon og E10, men støynivået kan bli lokalt høyere akkurat rundt anleggsområdet.

Konsekvensene i anleggsfasen vurderes i hovedsak å være de samme som når tiltaket er ferdigstilt. Arealene innenfor utredningsområdet har begrenset verdi for reindrift, beiteområdene er allerede sterkt forringet og støyutsatt, og anleggsarbeidene vurderes dermed å ha liten konsekvens for reindriften i området.

8 Skadereduserende tiltak

Det finnes i mange tilfeller en rekke mulige avbøtende tiltak som kan redusere negative konsekvenser ved tiltak og utbygginger i reinbeiteområder. I hvilken grad tiltakene er hensiktsmessige eller ikke, vil variere avhengig av forhold som terreng/landskap, reinbeitedistriktets bruk av tiltaks- og influensområdet og flere andre variabler.

Tiltaks- og influensområdet er vurdert til å ha begrenset verdi for reindrifta. Området er allerede sterkt forringet som følge av inngrep, aktivitet og støy. Det er ikke registrert flytt- og trekkleier i området eller andre funksjonsområder. Det vurderes derfor ikke å være behov for skadereduserende tiltak.

9 Samlet vurdering

Samlet sett vurderes Områdeplan Evenes å ha begrenset konsekvens for reindrift.

I vurderingen av samlet konsekvens er det lagt til grunn at utredningsområdet pr. i dag har begrenset verdi for reindrift blant annet fordi beiteområdene allerede er sterkt forringet. Tiltaket er begrenset til ca. 70 dekar nytt næringsareal, som ikke er hjemlet i gjeldende regulering, og et høydebasseng på ca. 5 daa.

Planområdet er allerede utsatt for betydelig støy fra Harstad/Narvik lufthavn, Evenes flystasjon og E10. Det samme gjelder lysforurening. Med bakgrunn i etablerte virksomheter i området, vurderes det at tiltaket vil medføre en ingen/liten merbelastning for reindrift.

Konsekvensen vurderes samlet sett til **ingen/ubetydelig (0)**.

Tabell 9-1. Sammenstilling av konsekvenser.

Delområde	Alternativ 0 - konsekvenser	Alternativ 1 - konsekvenser
Tiltaks- og influensområdet	Ingen/ubetydelig (0)	Ingen/ubetydelig (0)
Samlet vurdering		
Rangering		
Forklaring til rangering	Dagens situasjon, uten nye inngrep.	Terrenginngrep og tiltaket.

10 Vurdering av samla belastning i reinbeitedistriktet

Forskrift om konsekvensutredninger (Lovdata 2017 b) fastslår at der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede virkningene av planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet vurderes.

Det vil i dette kapittelet derfor fokuseres på eksisterende inngrep, aktiviteter og andre utfordringer i Grovfjord reinbeitedistrikt, og planforslagets innvirkning på distriktets samlede belastning vil bli vurdert.

10.1 Status samla belastning og utfordringer i reinbeitedistriktet

Som reindrifta ellers i Norge, har Grovfjord reinbeitedistrikt mange inngrep og mye menneskelig aktivitet i deres reinbeitedistrikt som påvirker reindrifta negativt. Også Grovfjord merker en utvikling der inngrep og forstyrrelser og antall mennesker i beiteområdene er økende. Videre har reindrifta generelt blant annet utfordringer med tap av rein til rovvilt, store utgifter og økende kostnader for å drive en effektiv reindrift samt økende utfordringer med naturforhold som i stor grad skyldes de pågående klimaendringene (vinteren 2019/20 var det beitekrise i hele reindrifts-Norge med låste vinterbeiter fra lengst øst i Finnmark til Røros i sør, også vinteren 2021/22 var det beitekrise flere steder i Norges reinbeiteområder). Et annet klimabetinget naturforhold er en pågående gjengroing som spesielt er synlig i overgangen mellom fjellbjørkeskogen og krattbeltet over. Denne overgangen kryper stadig oppover i terrenget.

Forstyrrelser og inngrep i reinbeiteområder kan blant annet føre til beslaglegning av reinbeiteområder som ikke lenger blir tilgjengelig, unnvikelsesområder der reinen beiter mindre enn tidligere, redusert beitero og næringsopptak m.m. Videre fører forstyrrelser og inngrep til merarbeid og ekstra kostnader for reindriftsutøverne som følge av økt behov for: gjetning, tilleggsføring, å hente tilbake rein på avveie, ressurser til flytting gjennom områder med forstyrrelser og inngrep m.m. Det er også verdt å nevne at reindrifta bruker mye ressurser og tid på dialog med utbyggere, utredere, kommuner og andre offentlige myndigheter osv. i utbyggingssaker – ressurser og tid som ikke kompenseres og som kan gå på bekostning av for eksempel gjetning av rein.

Det er ikke mulig eller hensiktsmessig å liste opp alle inngrep og forstyrrelser som påvirker et reinbeitedistrikt. Vi vil derfor her nøye oss med å trekke frem noen utfordringer som preger Grovfjord reinbeitedistrikt.

Rovvilt

Distriktet er innenfor prioritert yngleområde for gaupe, men har også økende innslag av kongeørn og jerv (Fylkesmannen 2018). Distriktet oppgir at mellom 80 – 90 % av det totale tapet i distriktet er pga. fredet rovvilt og ørn (Fylkesmannen 2018).

Evenes lufthavn og jagerfly

Lufthavnene er et stort inngrep i reinbeitedistriktet, og nå med utvidelse for jagerfly (F35) frykter reinbeitedistriktet at støy fra overflyvninger vil påvirke negativt flytt- og trekkveier og sårbare beiteområder (Grovfjord reinbeitedistrikt 2019).

Veger

E10 går tvers igjennom sørlige deler av reinbeitedistriktet. Det er planer om utbedringer av E10, og både anleggs- og driftsfasen er forventet å påvirke reindrifta.

Fritidsboliger og friluftsliv

Reinbeitedistriktet ligger nært byene Harstad og Narvik, og er et populært mål for jegere, fiskere og turfolk. Det er merket opp faste turstier i fjellet, og det er ifølge distriktsplanen (2019) veldig populært med toppturer både sommer og vinterstid. Økende aktivitet i fjellet kan være til hinder under flytting av rein, og ellers også medføre redusert beitero for reinen. Det er også en rekke hyttefelt og fritidsboliger i reinbeitedistriktet som fører til tapte beiteareal og forstyrrelser.

11 Kilder

- ❖ Aanes R., Linnell J.D., Swenson J.E., Støen O.G., Odden J. og Andresen R. (1996) *Menneskelig aktivitetens innvirkning på klauvvilt og rovvilt* NINA Oppdragsmelding 412 [Lenke](#)
- ❖ Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K. og Colman, J.E. (2021) *Cumulative effects of infrastructure and human disturbance: a case study with reindeer* Landscape Ecol 36 [Lenke](#)
- ❖ Evenes kommune (2021). Planprogram. Områdeplan Evenes. Fastsatt 17.06.2021.
- ❖ Fylkesmannen (2016) *Distriktsplanar* Publisert 26.04.2016 [Lenke](#)
- ❖ Fylkesmannen (2018) *Nasjonal ramme for vindkraft på land – Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift*, [Lenke](#)
- ❖ Grovfjord reinbeitedistrikt (2019) *Distriktsplan for årene 2019 - 2023. Troms reinbeiteområde. Distrikt 22, Roaba/Grovfjord*.
- ❖ Landbruksdirektoratet (2014) *Produktark: reindrift – Flyttlei*, Publisert 15.10.2014 [Lenke](#)
- ❖ Landbruksdirektoratet (2021) *Reindriftens arealbrukskart*, Sist sett 08.12.2021 [Lenke](#)
- ❖ Landbruksdirektoratet (2021), *Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2020-21*, Publisert 01.12.2021 [Lenke](#)
- ❖ Landbruksdirektoratet (2021), *Veileder for ajourhold av reindriftens arealbrukskart*, Publisert 23.06.2021 [Lenke](#)
- ❖ Landbruks- og matdepartementet (2021) *Reindrift og plan- og bygningsloven – veileder*, Publisert 28.04.2021 [Lenke](#)
- ❖ Lie, I., Vistnes, I. og Nellemann, C. (2006) *Bit for bit utbygging av hytter reduserer reindriftens beitearealer* Utmark 2/2006 [Lenke](#)
- ❖ Lovdata.no (2017a), *Lov om reindrift (reindriftsloven)*, Kunngjort 15.06.2017 [Lenke](#)
- ❖ Lovdata.no (2017 b) *Forskrift om konsekvensutredninger*, Kunngjort 22.06.2017 [Lenke](#)
- ❖ Sametinget (2020), *Sametingets planveileder*; Publisert 2021 [Lenke](#)
- ❖ Skarin, A., Danell, O., Bergstrom, R. & Moen, J. (2004) *Insect avoidance may override human disturbances in reindeer habitat selection* Rangifer 24 [Lenke](#)
- ❖ Skarin, A., Danell, O., Bergstrom, R. & Moen, J. (2008) *Summer habitat preferences of GPS-collared reindeer* Rangifer tarandus tarandus Wildlife Biology 14 [Lenke](#)
- ❖ Statens vegvesen (2018) *Konsekvensanalyser - Håndbok V712* Statens vegvesens håndbokserie [Lenke](#)
- ❖ Strand O, Colman JE, Eftestøl S, Sandström P, Skarin A og Thomassen J. (2017) *Vindkraft og reinsdyr – en kunnskapssyntese*. NINA Rapport 1305 [Lenke](#)
- ❖ Vistnes, I., Nellemann, C. og Bull, K.S. (2004) *Inngrep i reinbeiteland* NINA Temahefte 26 [Lenke](#)